

'Kabinet-Rutte III gevallen over de kinderopvangtoeslagaffaire'

Uitleg

De val van kabinet-Rutte III maakt veel los in Nederland. Door het aftreden van het kabinet wordt er veel gesproken over de kinderopvangtoeslagaffaire, omdat deze affaire de aanleiding is voor de val van het kabinet. Ook hebben mensen naar aanleiding van de val van kabinet-Rutte III vragen, bijvoorbeeld over de coronamaatregelen tijdens de tweede lockdown en over de aankomende Tweede Kamerverkiezingen. Met deze lesbrief kun je in de klas bespreken wat het vallen van een kabinet inhoudt en welke rol de kinderopvangtoeslagaffaire heeft gespeeld in de val van kabinet-Rutte III.

Deze lesbrief bestaat uit verschillende onderdelen:

- je bespreekt met studenten wat het betekent als een kabinet valt;
- je laat studenten de betekenis opzoeken van woorden die met het onderwerp samenhangen;
- je toont twee videofragmenten waarmee studenten zich een goed beeld van de kinderopvangtoeslagaffaire kunnen vormen;
- je doet met de studenten een quiz aan de hand van de twee videofragmenten;
- je bespreekt welke rol de kinderopvangtoeslagaffaire speelt bij de val van kabinet-Rutte III;
- je bespreekt waarom de val van het kabinet op een lastig moment komt;
- je nodigt studenten uit te vertellen wat de val van het kabinet aan emoties en vragen bij ze oproept.

Je kunt alle onderdelen van de lesbrief uitvoeren, maar je kunt er ook voor kiezen om met een paar van de onderdelen aan de slag te gaan of bepaalde onderdelen in te korten. We doen hiervoor suggesties in de paragraaf lesopbouw.

Benodigheden

- PowerPoint 'Kabinet-Rutte III valt over kinderopvangtoeslagaffaire'.
- Werkblad 'Woordenschat kabinet-Rutte III'.
- Bij afstandsonderwijs: online communicatieplatform (zoals Teams, of Zoom) waarop je een PowerPoint kunt delen.
- Bij fysieke les: smartboard of beamer.
- Voor de studenten: losse blaadjes en een pen of stift.

Achtergrondinformatie

Op vrijdag 15 januari 2021 kwam het nieuws naar buiten dat kabinet-Rutte III is gevallen. Het kabinet is afgetreden en minister-president Mark Rutte heeft officieel zijn ontslag aan de koning aangeboden. Daarmee is de val een feit.

De aanleiding van de val van kabinet-Rutte III is de kinderopvangtoeslagaffaire: ongeveer 26.000 ouders werden tussen 2013 en 2019 ten onrechte door de Belastingdienst beschuldigd van fraude met de kinderopvangtoeslag. Hierdoor werd hun toeslag stopgezet en moesten zij de ontvangen kinderopvangtoeslag, soms over vele jaren, terugbetalen. Veel ouders raakten hierdoor in ernstige financiële en sociale problemen. Niet in de laatste plaats omdat zij jarenlang onheus als fraudeur zijn bejegend.

Een parlementaire commissie krijgt in de zomer van 2020 de opdracht om onderzoek te doen naar de kwestie. De commissie ondervraagt (oud-)ministers, staatssecretarissen en ambtenaren en in december 2020 verschijnt een vernietigend rapport van de commissie waarin staat dat de fraudeaanpak van de kinderopvangtoeslag de grondbeginselen van de rechtsstaat heeft geschonden. Er is zowel kritiek op het kabinet, de Tweede Kamer, de Belastingdienst en de rechtspraak. Volgens de commissie heeft het veel te lang geduurd voordat de ernst van de kwestie door de politieke en ambtelijke top werd erkend. Ook was er harde kritiek op de toenmalig staatssecretaris van Financiën die al langere tijd op de hoogte van de affaire was.

Als reactie op het rapport wordt bekendgemaakt dat gedupeerden een schadevergoeding van 30.000 euro krijgen. Maar dat is niet genoeg. De druk op het kabinet om politieke verantwoordelijkheid te nemen en af te treden neemt toe. Op 14 januari maakt voormalig minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en huidige PvdA-fractievoorzitter Lodewijk Asscher bekend op te stappen als lijsttrekker en een dag later dient het kabinet haar ontslag in.

Lesopbouw

1. Toon sheet 1 en leg uit dat jullie de gebeurtenissen rondom de val van kabinet-Rutte III gaan bespreken. Geef aan dat het doel van de les is dat de studenten begrijpen wat de val van een kabinet inhoudt, waarom kabinet-Rutte III is gevallen en waarom dit in deze tijd voor uitdagingen zorgt. Benoem ook wat het verloop van de les is:
  - klassikaal bespreken wat het betekent als een kabinet valt;
  - zelfstandig aan de slag met woordbetekenissen rondom de val van het kabinet en de kinderopvangtoeslagaffaire;
  - aan de hand van videofragmenten en een quiz klassikaal uitzoeken en bespreken wat de kinderopvangtoeslagaffaire inhoudt;
  - klassikaal bespreken wat de val van het kabinet bij de studenten oproept.

2. Toon sheet 2 en bespreek wat er is gebeurd op 15 januari. Besteed hierbij aandacht aan de volgende dingen:
- Bij vraag 1: Ga in op wat het vallen van het kabinet betekent, namelijk dat de leden van een kabinet opstappen voordat hun ambtsperiode voorbij is en dat de premier hiervoor zijn ontslag officieel indient bij de koning. Geef hierbij ook aan dat een gevallen kabinet alleen lopende zaken mag afhandelen en dat er geen nieuwe maatregelen worden getroffen of nieuwe zaken worden aangenomen.
  - Bij vraag 2: Geef aan dat de kinderopvangtoeslagaffaire de aanleiding is van de val van het kabinet. Leg eventueel uit dat de aanleiding voor het vallen van een kabinet vaak een onoplosbaar intern conflict is, zoals een meningsverschil tussen ministers. Maar een crisis, zoals in deze situatie, kan ook een aanleiding zijn.
3. Toon sheet 3. Leg aan de studenten uit dat er mogelijk veel onbekende woorden worden gebruikt in de verslaggeving over de val van kabinet-Rutte III en de kinderopvangtoeslagaffaire. Voordat jullie samen verder ingaan op de kinderopvangtoeslagaffaire en de val van het kabinet, is het van belang dat studenten een aantal begrippen in eigen woorden kan uitleggen. Studenten werken daarom zelfstandig aan het werkblad 'Woordenschat kabinet-Rutte III' en gaan op zoek naar de betekenis van de volgende woorden:

affaire	minister-president
aftreden	oppositie
besturen	regering
demissionair	verantwoordelijkheid
gedupeerde	vertrouwen
kabinet	

Er zijn twee versies van het werkblad beschikbaar: een werkblad dat studenten kunnen printen en op papier invullen (Werkblad_print) en een werkblad dat studenten online kunnen invullen (Werkblad_invul).

Voorbeeldpagina van de printversie 'Werkblad kabinet-Rutte III'

#tip

Je kunt ervoor kiezen om met de studenten hun definities en voorbeeldzinnen te bespreken. In de bijlage vind je woordbetekenissen en voorbeeldzinnen van de woorden op het werkblad. Je kunt zelf kiezen welke woorden je wel en niet wilt bespreken.

4. Toon sheet 4 en vertel de studenten dat ze naar twee fragmenten gaan kijken en luisteren over de kinderopvangtoeslagaffaire. Leg aan de studenten uit dat jullie na het kijken en luisteren van de fragmenten klassikaal een quiz over de kinderopvangtoeslagaffaire gaan doen.
Kijk en luister met de studenten naar het eerste fragment. Laat de studenten aantekeningen maken tijdens het kijken en luisteren.
5. Toon sheet 5 en klik op de afbeelding om naar het fragment te gaan. Kijk en luister met de studenten naar het fragment waarin ouders vertellen over de gevolgen van de kinderopvangtoeslagaffaire in de gezinssituatie. Laat de studenten aantekeningen maken tijdens het kijken en luisteren.
6. Toon sheet 6 tot en met 12. Stel de studenten de quizvragen en laat ze A, B of C op een papiertje schrijven en voor de camera houden. Bespreek na elke vraag het juiste antwoord.

Antwoorden:

1. A.

2. A.

(Uitleg bij vraag 2: De verslaggever zegt dat het allemaal begon in de zomer van 2014. In beeld verschijnt het verhaal van een gedupeerde die stelt dat de ellende in 2013 begon, toen de kinderopvangtoeslag werd ingetrokken. Dit zou dus ook een juist antwoord kunnen zijn.)

3. B.

4. B.

5. C.

6. B.

7. C.

#tip

Als je met je studenten na de quiz de fragmenten nog wilt bespreken, dan kun je de volgende vragen stellen:

Bij fragment 1:

- Wat is de kinderopvangtoeslagaffaire?
- Welke rol speelt de Belastingdienst in deze affaire?
- Wat is de aanleiding geweest van de Belastingdienst om strenger op fraude te controleren?
- Welke rol heeft de Belastingdienst in de afgelopen maanden gespeeld?
- Wat is de rol van de ministeries/het kabinet geweest in de affaire?
- Waar ging het volgens jullie mis?

Bij fragment 2:

- Wie zijn de gedupeerden en waarom is dit zo?
- Welke gevolgen heeft de kinderopvangtoeslagaffaire gehad voor ouders?
- Welke gevolgen heeft de kinderopvangtoeslagaffaire gehad voor kinderen?

7. Toon sheet 13 en bespreek met de studenten dat de kinderopvangtoeslagaffaire de aanleiding is geweest voor de val van kabinet-Rutte III. Laat de studenten in eigen woorden opschrijven wat de kinderopvangtoeslagaffaire inhoudt. In het antwoord moet de student de genoemde woorden op sheet 13 gebruiken.

#tip

De studenten kunnen gebruikmaken van de twee fragmenten op sheet 4 en 5 om hun antwoord te formuleren en ze kunnen ook gebruikmaken van de woorden op het werkblad Woordenschat kabinet-Rutte III. Als dit niet voldoende is voor de studenten, kunnen ze ook zelf nog extra informatie zoeken over de kinderopvangtoeslagaffaire. Als je vindt dat er genoeg over de kinderopvangtoeslagaffaire is gesproken kun je deze opdracht ook overslaan.

8. Toon sheet 14 en bespreek met de studenten de twee verdiepende vragen:
- Bij vraag 1 kun je ingaan op de vernietigende uitkomsten in het rapport van de parlementaire onderzoekscommissie door te bespreken welke fouten er zijn gemaakt, namelijk het leed dat burgers onterecht is aangedaan, het bewust achterhouden van informatie en de rechtsorde die is geschonden. Ook kun je ingaan op het vertrek van Lodewijk Asscher als lijsttrekker van de PvdA door zijn rol in de kinderopvangtoeslagaffaire.
  - Bij vraag 2 kun je ingaan op de coronacrisis en de vraag stellen waarom het in deze periode lastig is om een gevallen kabinet te hebben. Ook kun je aandacht besteden aan wat het aftreden betekent voor de aankomende verkiezingen.

#tip

Als je te weinig tijd hebt, kun je er ook voor kiezen om deze sheet over te slaan en door te gaan naar sheet 15. Je kunt er ook voor kiezen om de studenten deze opdrachten aan het einde van de les te laten maken en ze zo een verwerkingsopdracht mee te geven. Het is daarbij belangrijk dat je ze de informatie bij de twee vragen meegeeft. Dit kun je doen door ze de links naar de artikelen te sturen.

9. Toon sheet 15 en klik op de afbeelding om naar het fragment te gaan. Kijk en luister met de studenten naar de reacties van verschillende ministers op de val van Kabinet-Rutte III. Laat de studenten aantekeningen maken tijdens het kijken. Je kunt naar aanleiding van het fragment de volgende vragen stellen:
- Waarom noemt Wopke Hoekstra het aftreden 'onvermijdelijk'?
  - Wat is er volgens Kajsa Ollongren fout gegaan?
  - Waarom vindt Hugo de Jonge dat ministers op sommige vlakken gewoon hun werk moeten blijven doen?
  - Wat is volgens Ank Bijleveld nu van belang?
  - Waarom benoemen alle ministers de coronacrisis?
  - Wat vind je van de reacties van deze ministers?

#tip

Als je te weinig tijd hebt, kun je er ook voor kiezen om alleen het fragment te kijken en de studenten te vragen wat ze opvalt aan de reacties van de ministers. Daarna ga je door naar sheet 16 om de les af te ronden.

10. Sluit de les af met sheet 16 door de volgende vragen met de studenten te bespreken:
1. Wat roept de val van kabinet-Rutte III bij jou op?
  2. Welke vragen heb je erover?
  3. Hoe kun je een antwoord op deze vragen vinden?
  4. Welke nieuwe kennis heb je tijdens deze les opgedaan?

Extra kijk- en leestips

Hierbij enkele kijk- en leestips met informatie over de toeslagenaffaire en de val van het kabinet:

- Een helder [filmpje](#) van NOSop3 over de toeslagenaffaire.
- Een handige [tijdlijn](#) van Nu.nl met een overzicht van de gebeurtenissen vanaf 2013.
- Een uitgebreid [artikel](#) van De Correspondent met achtergrondinformatie.

Bijlage Woordenschat kabinet-Rutte III

affaire

Betekenis:

Het schandaal.

Voorbeeldzin:

Die kinderopvangtoeslagaffaire is de aanleiding voor de val van kabinet-Rutte III.

aftreden

Betekenis:

Ophouden met officiële baan of taak, als bestuurder je functie neerleggen.

Voorbeeldzin:

Kabinet-Rutte III is afgetreden en mag alleen nog lopende zaken afhandelen.

besturen

Betekenis:

Leidinggeven aan iets, (in politieke zin) zorgen dat beleid goed wordt uitgevoerd.

Voorbeeldzin:

Het is de taak van de regering om ons land te besturen.

demissionair

Betekenis:

Alleen nog lopende, en dus geen nieuwe zaken, afhandelend.

Voorbeeldzin:

Hoewel het kabinet demissionair is, voert zij nog wel maatregelen rondom de coronacrisis uit.

gedupeerde

Betekenis:

Slachtoffer, benadeelde.

Voorbeeldzin:

Ouders zijn de gedupeerden in de kinderopvangtoeslagaffaire, omdat zij onterecht werden beschuldigd van fraude.

kabinet

Betekenis:

Het dagelijks bestuur van Nederland dat bestaat uit de ministers en staatssecretarissen.

Voorbeeldzin:

Het kabinet is gevallen wat betekent dat de minister-president aan de koning het ontslag aanbiedt van alle ministers en staatssecretarissen.

minister-president

Betekenis:

Minister die de regering leidt.

Voorbeeldzin:

Mark Rutte is al meer dan tien jaar onze minister-president.

oppositie

Betekenis:

De politieke partijen in de Tweede Kamer die niet deelnemen aan het kabinet.

Voorbeeldzin:

D66, GroenLinks en de PVV zijn drie partijen die tijdens kabinet-Rutte III onderdeel uitmaakten van de oppositie.

regering

Betekenis:

Het dagelijks bestuur van Nederland dat bestaat uit de ministers en de koning.

Voorbeeldzin:

Koning Willem-Alexander maakt deel uit van de regering.

verantwoordelijkheid

Betekenis:

De verplichting om ervoor te zorgen dat iets goed verloopt, aansprakelijkheid, rekenschap.

Voorbeeldzin:

Veel mensen vinden dat de Belastingdienst en het kabinet verantwoordelijkheid moeten nemen voor de gevolgen van de kinderopvangtoeslagaffaire en dus de slachtoffers een rechtvaardige oplossing moeten bieden.

vertrouwen

Betekenis:

Betrouwbaar vinden, mate waarin je geloof hebt in iemand/mate waarin je iemand gelooft.

Voorbeeldzin:

Veel burgers zijn hun vertrouwen in het kabinet verloren door de kinderopvangtoeslagaffaire.